

Rådsbeslut om frihandelsavtal och investeringskyddsavtal med Vietnam

Utrikesdepartementet

2019-01-23

Dokumentbeteckning

COM(2018) 691

Förslag till RÅDETS BESLUT om ingående av frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och Socialistiska republiken Vietnam.

COM(2018) 692

Förslag till RÅDETS BESLUT om undertecknande, på Europeiska unionens vägnar, av frihandelsavtalet mellan Europeiska unionen och Socialistiska republiken Vietnam.

COM(2018) 693

Förslag till RÅDETS BESLUT om ingående av avtal om investeringskydd mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Socialistiska republiken Vietnam, å andra sidan.

COM(2018) 694

Förslag till RÅDETS BESLUT om undertecknande, på Europeiska unionens vägnar, av avtalet om investeringskydd mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Socialistiska republiken Vietnam, å andra sidan.

EU-kommissionen föreslår att Europeiska unionens råd ska fatta beslut om att EU ska underteckna respektive ingå dels ett frihandelsavtal, dels ett investeringsskyddsavtal mellan EU och Vietnam. Frihandelsavtalet började förhandlas 2012 och förhandlingarna slutfördes i december 2015. Mot bakgrund av EU:s utökade kompetens under Lissabonfördraget godkände rådet 2013 att kommissionen även skulle inkludera investeringsskydd i de pågående bilaterala förhandlingarna med ASEAN-länderna.

Regeringen välkomnar och stödjer de framförhandlade avtalen och att EU gemensamt bedriver en effektiv handelspolitik som skapar möjligheter för företag att verka på en icke-diskriminerande, regelstyrd och transparent världsmarknad. Vietnam är en av ASEAN:s snabbast växande ekonomier med en tillväxttakt på ungefär sex procent och var 2018 EU:s näst största handelspartner inom ASEAN efter Singapore.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Förhandlingar om ett regionalt frihandelsavtal mellan EU och ASEAN, där Vietnam ingår, startade 2007. När det 2009 visade sig svårt att göra framsteg i dessa förhandlingar beslutade EU att inleda bilaterala förhandlingar med de ASEAN-länder som var redo. Först ut var Singapore 2010, följt av Malaysia, Vietnam, Thailand och Filippinerna. Förhandlingarna med Singapore är avslutade och avtalen signerades i oktober 2018 och kan ses som vägledande för EU:s kommande frihandelsförhandlingar, inklusive för avtalen mellan EU och Vietnam. Ambitionen är fortfarande att på sikt skapa ett avtal mellan EU och ASEAN som region.

Förhandlingar om ett frihandelsavtal mellan EU och Vietnam inleddes 2012 och slutfördes i december 2015. Den juridiska granskningen avslutades i juli 2018. Med Singaporeförhandlingarna som förebild delades avtalet med Vietnam upp i ett frihandelsavtal, som täcker de områden där EU har exklusiv befogenhet, och ett investeringsskyddsavtal, som innehåller områden där det råder delad befogenhet mellan EU och dess medlemsstater. Partnerskaps- och samarbetsavtalet mellan EU och Vietnam, som trädde ikraft 2016, utgör det rättsliga ramverket för den övergripande relationen

mellan de båda parterna på en lång rad områden. Avtalen med Vietnam är de mest ambitiösa som hittills förhandlats fram med ett utvecklingsland.

2018/19:FPM33

1.2 Förslagets innehåll

Frihandelsavtalet:

Frihandelsavtalet mellan EU och Vietnam innehåller åtaganden som är centrala för EU:s handelspolitik och där EU har exklusiv befogenhet. Avtalet kommer att minska handelshindren och underlätta ömsesidigt utbyte av varor, tjänster och investeringar. Det är ett brett avtal som innehåller bestämmelser om nationell behandling och marknadstillträde för varor; handelspolitiska skyddsåtgärder; tull- och handelslätnader; tekniska handelshinder; sanitära och fytosanitära åtgärder; icke-tariffära handelshinder och investering i hållbar energiutveckling; tjänster, etablering och elektronisk handel; offentlig upphandling; konkurrenspolitik; särskilda rättigheter för statligt ägda företag; immateriella rättigheter; handel och hållbar utveckling; transparens; tvistlösning samt samarbete och kapacitetsutveckling. Avtalet innehåller även skrivningar om samarbete kring ILO-konventioner och har genomgående ett starkt fokus på hållbar utveckling, vilket kan ge stöd åt Vietnams övergång till en grönare ekonomi.

Investeringskyddsavtalet:

Avtalet om investeringsskydd mellan EU och Vietnam kommer att säkerställa ett starkt skydd för investeringar och samtidigt slå vakt om EU:s och Vietnams rätt att reglera och eftersträva allmänpolitiska mål såsom skyddet för folkhälsan, säkerheten, arbetsrätten och miljön.

Avtalet syftar till att säkerställa att EU:s investerare och deras investeringar i Vietnam får en rättvis och skälig behandling och inte diskrimineras i jämförelse med vietnamesiska investeringar vilka befinner sig i liknande situationer. Avtalet skyddar samtidigt EU:s investerare och deras investeringar i Vietnam från expropriation, om det inte är för offentliga ändamål. En eventuell expropriation ska enligt avtalet ske i enlighet med ett korrekt rättsförfarande, på icke-diskriminerande sätt och mot betalning av omedelbar, adekvat och effektiv ersättning i enlighet med marknadsvärdet på den exproprierade investeringen.

Avtalet kommer att ge investerarna en modern tvistlösningsmekanism. Detta system garanterar att reglerna om investeringsskydd följs och syftar såväl till att tillgodose intresset av att skydda investerare på ett öppet sätt som att samtidigt till fullo respektera statens rätt att reglera för att uppnå allmännyttiga politiska mål. Genom avtalet inrättas även ett internationellt och helt oberoende system för tvistlösning, bestående av en permanent förstainstansrätt och en överinstans vilka kommer att hantera tvister på ett öppet och opartiskt sätt.

Kommissionen kommer att beakta den avvägning som måste göras mellan att gå vidare med den reformerade EU-investeringspolitiken och att ta hänsyn till medlemsstaternas eventuella reservationer när det gäller det möjliga utövandet av delade befogenheter i dessa frågor. Kommissionen har därför inte lagt fram något förslag om provisorisk tillämpning av avtalet om investeringsskydd. Om medlemsstaterna önskar se ett förslag om provisorisk tillämpning av avtalet om investeringsskydd är kommissionen emellertid beredd att lägga fram ett sådant förslag.

Vid ikraftträdandet kommer investeringsskyddsavtalet att ersätta befintliga bilaterala investeringsskyddsavtal mellan Vietnam och EU:s medlemsstater. Sverige har ett bilateralt investeringsskyddsavtal med Vietnam som trädde ikraft 1994.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Frihandelsavtalet och investeringsskyddsavtalet mellan EU och Vietnam är fullt förenliga med unionens politik och fordrar inte att EU ändrar sina regler, bestämmelser eller normer (t.ex. tekniska regler och produktstandarder, sanitära eller fytosanitära bestämmelser, förordningar om livsmedelssäkerhet, hälso- och säkerhetsnormer, regler för genetiskt modifierade organismer, miljöskydd, konsumentskydd, osv).

Frihandelsavtalet och avtalet om investeringsskydd mellan EU och Vietnam skyddar, i likhet med alla andra handels- och investeringsavtal som kommissionen har förhandlat fram, offentliga tjänster och ser till att regeringarnas rätt att reglera i allmänhetens intresse till fullo säkerställs genom avtalen och utgör en grundprincip i dem.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Frihandelsavtalet mellan EU och Vietnam kommer att vara av stor betydelse för båda parter då det förväntas bidra till en ökad handel i båda riktningar. För EU:s del öppnar det upp en marknad med stor potential. EU-företag kommer dels få tillgång till en snabbväxande vietnamesisk marknad på 90 miljoner invånare, inklusive en snabbt växande medelklass, dels befästa sin närvaro i en av världens mest dynamiska regioner.

Avtalen kommer bl.a. att avveckla nästan alla tullar; minska förekomsten av icke-tariffära handelshinder för europeisk export; skapa skydd för geografiska ursprungsbeteckningar; möjliggöra för europeiska företag att lägga bud vid offentlig upphandling i Vietnam; ge europeiska tjänsteföretag tillgång till den vietnamesiska marknaden; främja och skydda investeringar; etablera ett ramverk för att hantera eventuella tvister; säkra sociala och miljömässiga skyddsstandarder samt främja demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Frihandelsavtalet kommer att få ekonomiska konsekvenser för EU:s budget på inkomstsidan. De uteblivna tullarna beräknas kunna uppgå till 1,7 miljarder euro när avtalet är fullständigt genomfört. Uppskattningen bygger på den beräknade genomsnittliga importen 2035 utan ett avtal och representerar det årliga inkomstbortfallet till följd av slopade EU-tullar på import från Vietnam. Baserat på den beräknade svenska finansieringsandelen efter att Storbritannien lämnar EU motsvarar det en ökning av den svenska EU-avgiften med cirka 630 miljoner kronor.

Avtalet om investeringsskydd mellan EU och Vietnam förväntas få ekonomiska konsekvenser för EU:s budget på utgiftssidan. Avtalet blir det tredje av EU:s avtal (efter det övergripande avtalet om ekonomi och handel mellan EU och Kanada och investeringsskyddsavtalet mellan EU och Singapore) som inrättar investeringsdomstolssystemet för tvistlösning mellan investerare och stater. Ytterligare årliga utgifter på 700 000 euro förutses från och med 2019 (under förutsättning att avtalet träder i kraft) för att finansiera en permanent struktur bestående av en förstainstansdomstol och en appellationsdomstol. Samtidigt medför avtalet användning av administrativa resurser under budgetpost XX 01 01 01 (utgifter för tjänstemän och tillfällig personal), då det beräknas att en handläggartjänst motsvarande en heltidsekvivalent kommer att behövas för de uppgifter som detta avtal medför. Detta framgår av finansieringsöversikten och styrs av de villkor som nämns i den.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen stödjer att rådet beslutar om att underteckna respektive ingå frihandelsavtalet och investeringsskyddsavtalet med Vietnam. En fri och rättvis världshandel, samtidigt som miljö, hälsa och löntagares rättigheter värnas, är vägledande principer för regeringens handelspolitik. Regeringen bedömer att avtalsinnehållet som helhet är positivt. För Sverige innebär avtalet ökat marknadstillträde och förbättrade handelsmöjligheter, vilket bidrar till jobb och ekonomisk tillväxt i Sverige. Regeringen välkomnar och stödjer därför frihandelsavtalet och investeringsskyddsavtalet mellan EU och Vietnam.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Före och under förhandlingarna hördes EU:s medlemsstater muntligen och skriftligen om de olika aspekterna på förhandlingarna via rådets handelspolitiska kommitté (TPC). Medlemsstaterna har genomgående uttryckt stöd för avtalet och har bl.a. bevakat Vietnams arbetsvillkor och situationen för de mänskliga rättigheterna.

Genom att i oktober 2018 anta frihandels- och investeringskyddsavtalen mellan EU och Vietnam visade kommissionen sitt åtagande att sätta avtalen i kraft så snart som möjligt.

Frågan har ännu inte behandlats i Europaparlamentet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte sänts på remiss i enlighet med praxis.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Frihandelsavtalet mellan EU och Vietnam ska undertecknas av unionen i enlighet med ett rådsbeslut som grundar sig på artikel 218.5 i EUF-fördraget och ingås av unionen i enlighet med ett rådsbeslut som grundar sig på artikel 218.6 i EUF-fördraget, efter Europaparlamentets godkännande.

Avtalet mellan EU och Vietnam om investeringsskydd ska undertecknas av unionen i enlighet med ett rådsbeslut som grundar sig på artikel 218.5 i EUF-fördraget och ingås av unionen i enlighet med ett rådsbeslut som grundar sig på artikel 218.6 i EUF-fördraget, efter Europaparlamentets godkännande och medlemsstaternas ratificering i enlighet med deras respektive interna förfaranden.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Frihandelsavtalet mellan EU och Vietnam omfattar inte frågor som faller utanför EU:s exklusiva befogenhet. Subsidiaritetsprincipen är därmed inte tillämplig på avtalet.

När det gäller avtalet om investeringsskydd bedöms det som förenligt med subsidiaritetsprincipen, i de delar som faller utanför EU:s exklusiva kompetens.

Båda avtalen är enligt regeringens mening förenliga med proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen antog i oktober 2018 frihandels- och investeringsavtalen mellan EU och Vietnam, vilket banar väg för rådets undertecknande, Europaparlamentets godkännande och därefter rådets ingående av avtalen.

En förutsättning för rådsbesluten är att den nu pågående översättning av avtalen till EU:s samtliga officiella språk är avslutad. Det finns därför en risk att Europaparlament under innevarande mandatperiod inte kommer att hinna med att godkänna avtalen.

Investeringskyddsavtalet utgör ett blandat avtal, vilket innebär att både EU och medlemsstaterna är avtalsparter tillsammans med Vietnam. Investeringskyddsavtalet måste därmed ratificeras av samtliga medlemsstater innan det kan träda i kraft.

4.2 Fackuttryck / termer

ASEAN (Association of Southeast Asian Nations): En sammanslutning av sydöstasiatiska länder. I ASEAN ingår Brunei, Kambodja, Indonesien, Laos, Malaysia, Myanmar, Filippinerna, Singapore, Thailand och Vietnam.

Sanitära och fytosanitära åtgärder: Nationella säkerhets- och hälsokrav som används för att skydda befolkningen samt djur och växter i landet från sjukdomar, växtskadegörare och skadliga ämnen som kan spridas med livsmedel och jordbruksprodukter.